

¡ENLACE!

Stedenband Groningen - San Carlos

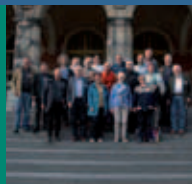
Jaargang 22 - nummer 1 - mei 2019

Dichtershoek -
Héctor Avellán

pagina

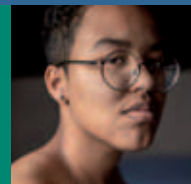
6

Mooie uitkomsten
Europees Overleg

pagina

10

Nicaranima/
Nicaranimus

pagina

12

De Stedenband en Seksuele Diversiteit

In februari 2011 maakte de Stedenband in San Carlos voor het eerst kennis met Venancio en Jimcar, twee vertegenwoordigers van de belangengroep voor seksuele diversiteit. We voerden een boeiend gesprek over de situatie van lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transseksuelen, kortweg LHBT of LGBT genoemd.

Niet lang daarna konden we hen, met steun van Platform LGBT Groningen, naar onze stad halen, waar ze een programma volgden op het gebied van mensenrechten, LGBT-kwesties en anti-discriminatie. Onder de indruk van alles wat ze hadden gezien en gehoord, keerden ze, misschien wel enthousiaster dan ooit, terug naar onze zusterstad. Daar organiseerden ze, samen met andere vrijwilligers, diverse activiteiten om aandacht te vragen voor mensenrechten en LGBT-thema's. Zo lukte het om, wederom met steun van het Platform, de eerste LGBT-conferentie in San Carlos te organiseren. Maar ook zonder financiële steun bleven de vrijwilligers zich inzetten om begrip te kweken voor de wereld waarin LGBT-ers in Nicaragua leven.

In 2013 werd de groep officieel omgevormd tot 'Modiversex, Río San Juan' en werd er een bestuur gevormd. Groningen had geld beschikbaar gesteld om ervoor te zorgen dat de groep in Nicaragua officieel erkend kon worden middels een rechtspersoonlijk-

heid. Helaas is dat tot op heden nog niet gelukt. In Nicaragua moeten stichtingen officieel worden erkend door het nationale parlement, en daar werd, tot ons verdriet, op de rem getrapt. Meer dan tien LGBT-organisaties in het land wachten al jaren op de rechtspersoonlijkheid. Het geeft maar weer aan dat seksuele diversiteit een moeilijk en heikel onderwerp is in Nicaragua. Niettemin is Modiversex steeds gemotiveerd gebleven om het werk voort te zetten en dat doen ze in de gemeenten San Carlos, San Miguelito en El Almendro. Vanuit Groningen en ook de Duitse zusterstad Erlangen, ondersteunen we dat van harte. De Stedenband wordt hier met raad en daad terzijde gestaan door de 'werkgroep LGBT', waar COC Groningen/Drenthe en het Discriminatiemeldpunt deel van uitmaken. Op deze manier hebben we gezamenlijk al meerdere projecten en activiteiten mogelijk gemaakt, zoals verschillende 'Gay Prides', radiospotjes om stigmatisering en discriminatie bespreekbaar te maken,

voorlichting over HIV en AIDS en een campagne gericht op stigmatisering, discriminatie en *bullying*. Nu, tijdens de sociopolitieke crisis in Nicaragua, staan alle mensenrechtenorganisaties enorm onder druk. Dat is voor Modiversex helaas niet anders. Dat zorgt er op dit moment voor dat het contact moeilijk verloopt en de organisatie nauwelijks activiteiten kan ontplooiën.

We hopen dat we snel weer onze gezamenlijke activiteiten kunnen oppakken. Omdat we trots zijn op Modiversex, maar ook omdat we zelf veel vragen hebben over hoe er in Nicaragua én in Nederland gekeken wordt naar en omgegaan wordt met seksuele diversiteit en gender, besloten we een expositie (zie achterzijde van deze ¡Enlace!) te organiseren waar deze thema's centraal staan. <<

Seksuele diversiteit en gender in Nicaragua

In 2012 publiceerde de Stedenband een themanummer over Mensenrechten in Nicaragua. Centraal daarin stonden de onderwerpen Huiselijk Geweld en Seksuele Diversiteit. Inmiddels is het 2019 en vonden we het tijd, in het kader van onze expositie Nicaranima/Nicaranimus, opnieuw te kijken hoe het staat met het thema LGBT in Nicaragua. Studente Lucía Rodríguez Loras zocht alles voor ons uit, legde contact met LGBT-organisaties in Nicaragua en schreef vervolgens onderstaand essay.

Door: Lucía Rodríguez Loras, vertaald uit het Engels, bewerkt en aangevuld door Muriël Duindam

De afkorting LGBT staat voor Lesbisch, Gay, Biseksueel en Transgender. Samen met de term 'heteroseksueel' beschrijven deze termen de seksuele oriëntatie van mensen. De afgelopen jaren zijn er aan de afkorting nieuwe letters toegevoegd en wordt er wel gesproken over de Generatie LGBTQIAP. Als we bronnen raadplegen, komen we tot de volgende betekenis van de verschillende letters:

- **Lesbisch:** vrouwen die op vrouwen vallen.
- **Gay:** mannen die op mannen vallen.
- **Biseksueel:** mensen die vallen op zowel mannen als vrouwen.
- **Transgender:** mannen die zich vrouw voelen, vrouwen die zich man voelen.
- **Queer:** een paraplueterm om je af te zetten tegen 'hokjesdenken' en de standaard hetero-norm.
- **Interseks:** mensen met zowel mannelijke als vrouwelijke lichaamskenmerken.
- **Aseksueel:** mensen zonder behoefte aan seks.
- **Panseksueel:** mensen die niet vallen op geslacht, maar op karakter of persoonlijkheid.

In dit artikel zullen we, voor de leesbaarheid, steeds de afkorting LGBT gebruiken. Daar waar we dat doen, bedoelen we LGBTQIAP.

Het is volgens sommigen indrukwekkend hoe de acceptatie van de LGBT-gemeenschap op veel plekken in de wereld is toegenomen en soms zelfs door de maatschappij omarmd. Ook in Nederland staan we ons voor op onze 'tolerantie', maar zijn we wel zo 'tolerant' en accepterend? En hoe is dat in andere delen van de wereld?

'Er groeit een hele generatie op die andere opvattingen en concepties heeft van gender en seksualiteit', zegt Jack Halberstam (voorheen Judith), transgender en docent aan de University of Southern California, en schrijver van het boek 'Gaga Feminism: Sex, Gender, and the End of Normal.'

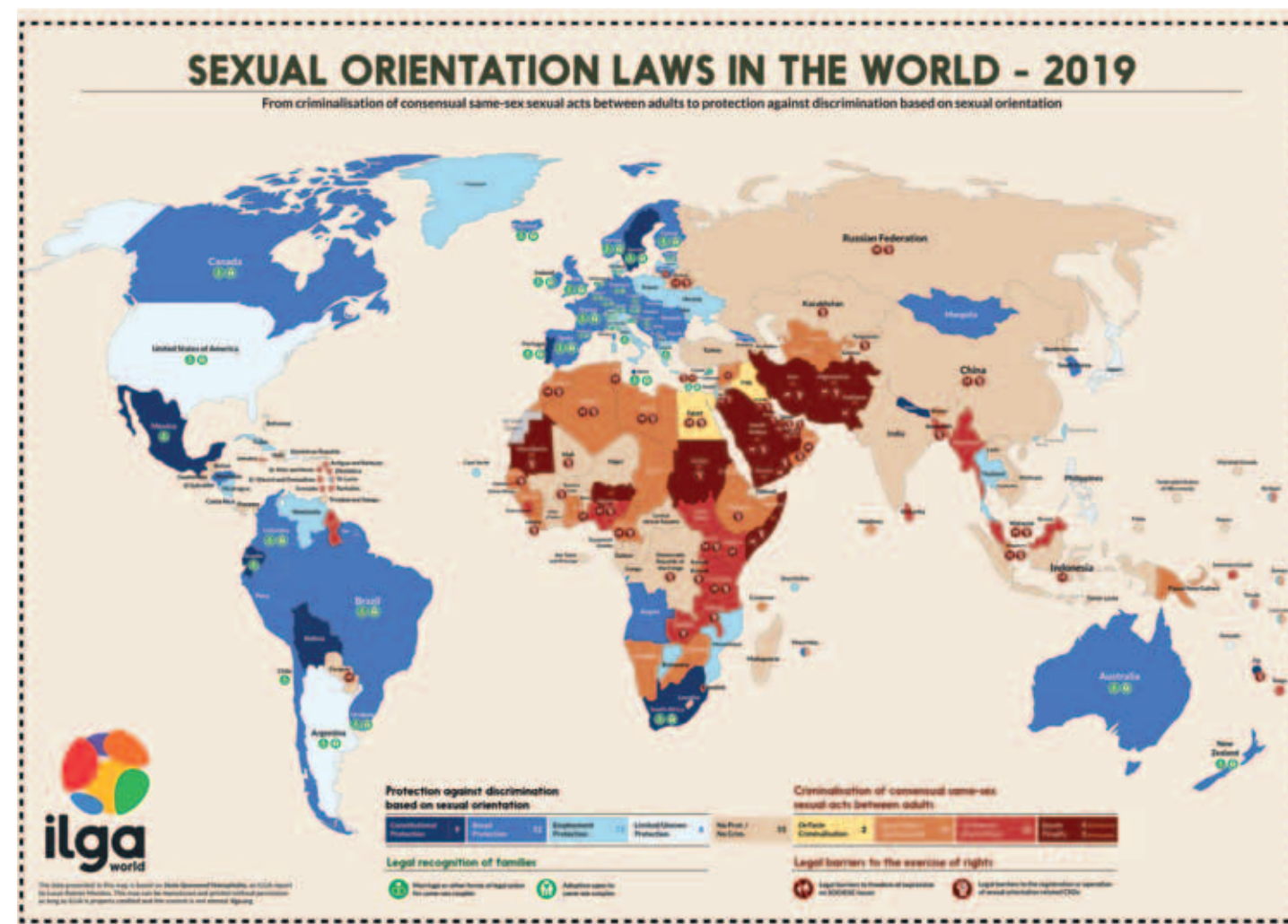
Dat klinkt hoopvol, maar we kunnen niet anders dan concluderen dat er nog steeds veel landen zijn waar seksuele diversiteit sociaal niet geaccepteerd wordt of zelfs bij wet wordt verboden. Dat zorgt voor een grote kwetsbaarheid van de gemeenschap. En binnen de gemeenschap is de kwetsbaarheid van de ene groep groter dan van de andere. Trans-personen en mannen die op mannen vallen, lijken daar het meest de dupe van. In deze groepen lijden de leden het meest onder de stigmatisering en discriminatie gebaseerd op HIV-status, hun genderidentiteit en hun seksuele voorkeur. Toegang krijgen tot gezondheidszorg of hulpprogramma's is vaak (extreem) moeilijk en basale mensenrechten worden met voeten getreden, waardoor de levensstandaard van leden van de LGBT-gemeenschap te wensen overlaat.

De Nicaraguaanse organisatie Mugen Gainetik, een NGO gericht op ontwikkeling, spreekt zich uit tegen de oneerlijke behandeling van bepaalde groepen en maakt zich hard om principes als non-discriminatie, empowerment en gendergelijkheid als vast onderdeel van de maatschappij te maken. Het eist publiek beleid dat de rechten van mensen waarborgt, maar het wordt geconfronteerd met beleid dat markten, en niet mensen, beschermt. De NGO zegt: 'Midden-Amerika is een hel voor mensen die deel uitmaken van de LGBT-gemeenschap. De regio is niet alleen één van de meest gevaarlijke en ongelijke van de wereld, maar ook een regio met het hoogste niveau van straffeloosheid als het gaat om systematische schending van de rechten van leden van de LGBT-gemeenschap.'

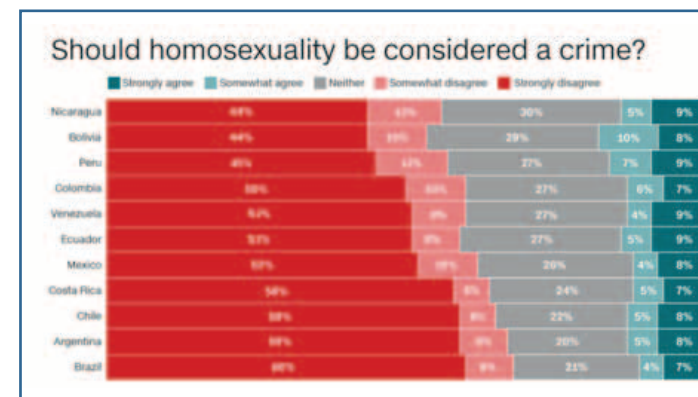
Latijns-Amerika

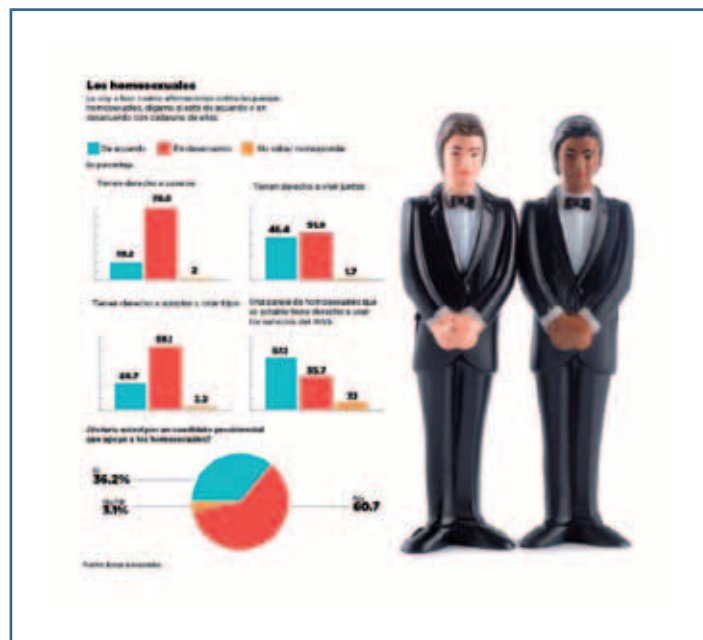
In Latijns-Amerika zijn er maar vier landen die het homohuwelijk hebben gelegaliseerd: Argentinië, Uruguay, Colombia en Brazilië. In die landen is het ook toegestaan dan stellen van het zelfde geslacht een kind adopteren. In Chili en Ecuador worden wettelijke verbintenissen tussen mensen van het zelfde geslacht toegestaan. Veertien landen hebben wetten aangenomen die het verbieden om te discrimineren op de werkvloer (zie voor maatregelen per land wereldwijd *figuur 1*).

Figuur 1

Figuur 2 Figuur 3

Figuur 4

Figuur 5

Nicaragua

Kunnen homoseksuelen in de genoemde landen openlijk homoseksueel zijn, bijvoorbeeld op het werk of buitenshuis? Volgens Tanya Irías van de Grupo Lésbico Artemisa in Nicaragua niet. Zij zegt: ‘Wij eisen een fatsoenlijke en goedbetaalde baan, en dat bedrijven of de staat ons niet dwingen in de kast te blijven en onze identiteit of voorkeur te verstoppen.’

Het is belangrijk dat er organisaties zijn die op dit terrein hun nek durven uit te steken; er is in Nicaragua nog een wereld te winnen, ook op het gebied van acceptatie van seksuele diversiteit op de werkvloer. Tijdens onze gesprekken in San Carlos met Modiversex vertellen de leden hoe moeilijk het is openlijk homoseksueel te zijn als je een bepaalde baan hebt. ‘Als homoseksueel ben je kapper of dansleraar. Als je advocaat bent, dan hou je je stil over je voorkeur als je je baant wilt behouden.’ Ook horen we dat het voor vrouwen nog moeilijker is om als lesbisch door het leven te gaan, laat staan dat te delen op de werkvloer. Er zijn dan ook maar weinig vrouwen lid van de belangengroep in San Carlos.

Volgens Modiversex leven er ongeveer 600.000 homoseksuelen in Nicaragua. Een huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht is in Nicaragua verboden; een wet die niet bijdraagt aan de sociale acceptatie van homoseksuelen in het land. Aan de andere kant is het verboden om te discrimineren op basis van seksuele voorkeuren en kun je, indien je dit wel doet, een gevangenisstraf van maximaal een jaar krijgen. Toch vindt discriminatie nog steeds veel plaats en blijft het vaak ongestraft.

In 2014 werd in Nicaragua door het congres een aanpassing doorgevoerd van de ‘family code’, waarin geregeld werd dat huwelijk, partnerschap en adoptie slechts voorbehouden is aan heteroseksuele koppels. Een onderzoek van Borge & Asociados (zie [figuur 4](#)) laat zien dat slechts 19,2% van de Nicaraguaanse

bevolking een huwelijk tussen twee mensen van hetzelfde geslacht goedkeurt. Volgens de gegevens uit het onderzoek is bijna 80% van de 1.008 ondervraagde personen tegen dit soort huwelijken, illustratief voor de non-acceptatie van de LGBT-gemeenschap in Nicaragua.

José Armando Gonzalez Ojeda, een Nicaraguaanse journalist, zegt in 2017 één van zijn artikelen over LGBT in Nicaragua: ‘Het onderzoek ‘A Look at Sexual Diversity’ toont aan dat 23% van de bevolking te maken heeft gehad met discriminatie en 7% heeft fysiek of geestelijk geweld of geweld op het werk ondervonden.’

Ook op het gebied van transgenderkwesties is de realiteit in Nicaragua beperkend. Als we kijken naar de mogelijkheid om in Nicaragua wettelijk je gender te veranderen dan zien we het volgende: in [figuur 5](#) is Nicaragua rood gekleurd. Dit betekent dat de wet geen mogelijkheden biedt om van geslacht te veranderen. Ook een verandering van je naam in je ID is verboden. National Geographic, die deze kaart heeft samengesteld, beschrijft de rode landen als ‘Er zijn geen wettelijke mogelijkheden om van geslacht te veranderen. Sommige landen zijn zelfs zo strikt dat het dragen van kleding die niet geassocieerd wordt met de sekse die bij geboorte is vastgesteld, gecriminaliseerd wordt’.

José Armando González Ojeda zegt in het eerder genoemde artikel: ‘Transgender zijn de meest kwetsbare groep in de samenleving als het gaat om geweld en discriminatie. De meerderheid verlaat school vanwege pestering en dit heeft een grote impact op de mogelijkheden voor de toekomst als het gaat om een betaalde baan.’ Ook hier wordt aangegeven dat discriminatie in Nicaragua nog steeds een grote rol speelt als het gaat om leden van de LGBT-gemeenschap. Hoewel het in Nicaragua verboden is om wettelijk een ander geslacht aan te nemen, heeft het land de

restrictie van kleding niet: mensen mogen dragen wat ze willen en, gelukkig, gebeurt dat ook.

Niettemin zegt Silvia Martínez in de krant *El Nuevo Diario de Nicaragua*: ‘Transseksueel zijn in Nicaragua betekent leven onder de armoedegrens. Trans-personen hebben geen toegang tot hun sociale, economische en politieke rechten, omdat, als ze zich in hun jeugd als ‘anders’ benoemen, ze constant gestigmatiseerd en gediscrimineerd worden, waardoor ze gehinderd worden in hun recht op onderwijs.’ Zo zien we dat, al is transgenderschap geen misdad in Nicaragua en is het niet bij wet verboden, het ook niet sociaal geaccepteerd is door de meerderheid van de samenleving.

Nicaragua en de toekomst van LGBT

Het is van groot belang dat er in Nicaragua meer aandacht komt voor bewustwording onder de bevolking over de LGBT-gemeenschap, voorlichting aan alle lagen van de bevolking, beleidsbeïnvloeding bij (overheids)instanties, en het institutionaliseren van rechten voor leden van de LGBT-gemeenschap. De huidige gemarginaliseerde status zorgt ervoor dat LGBT-ers geen volwaardig lid kunnen zijn van de samenleving en vaak geen toegang hebben tot hun basale rechten. Tot op heden heeft de overheid zich ook weinig moeite getroost om voor deze groep in de samenleving een veilige basis te creëren en in de huidige politieke crisis is deze situatie alleen maar slechter geworden. Intra- én internationale solidariteit kunnen hier een positieve rol in spelen. Of daar ruimte voor is in de komende jaren, zal de toekomst uitwijzen.

Voor dit moment is het duidelijk dat de sociopolitieke crisis waar Nicaragua zich sinds 18 april 2018 in bevindt, vooral negatieve gevolgen heeft voor de LGBT-gemeenschap. Repressie en schending van mensenrechten vindt op grote schaal plaats. Dit treft de gehele bevolking van Nicaragua en maakt ook het leven van de LGBT-gemeenschap moeilijker, vooral omdat er veel leden van de gemeenschap betrokken waren bij de eerste opstanden. Juist in deze tijd van crisis is het voor de LGBT- en Mensenrechtenorganisaties belangrijk zich te laten horen, maar dat heeft ook directe gevolgen: bedreigingen (persoonlijk en van familie), gevangenschap, geweld (geestelijk en lichamelijk), het in de gaten houden van het huis waar de persoon woont, vernieling van eigendommen, haatcampagnes en moord zijn in deze tijd aan de orde van de dag. Uit onderzoek en interviews blijkt dat veel leden van de LGBT-gemeenschap bang zijn en ook soms weer ‘terug in de kast’ gaan, omdat zij anders behandeld worden dan andere demonstranten die worden opgepakt. Deze angst en de toename van geweld en onderdrukking in deze tijden van crisis maken de LGBT-gemeenschap in Nicaragua nóg kwetsbaarder dan ze al was.

Conclusie

We kunnen concluderen dat in Nicaragua, al is het behoren tot de LGBT-gemeenschap sinds 2008 niet langer strafbaar, mensen uit deze groep te maken hebben met discriminatie, stigmatisering en

bullying en (daardoor) slecht toegang hebben tot basale mensenrechten. De huidige politieke crisis heeft deze situatie alleen nog maar verergerd. En hoewel er verschillende organisaties vechten voor mensenrechten in het algemeen, en LGBT-rechten in het bijzonder, krijgt de acceptatie van LGBT-ers maar heel langzaam en beperkt vorm.

Voor de crisis kregen we van Modiversex ook positievere geluiden te horen. In een gesprek dat we in 2017 in San Carlos met ze hadden, gaven ze aan dat ze in hun eigen werkgebied, juist doordat de groep veel aandacht besteedt aan voorlichting, beleidsbeïnvloeding en bewustwording, ook op scholen, een verbetering zagen in de acceptatie van LGBT-ers. We kunnen alleen maar hopen dat we deze positieve lijn weer kunnen oppakken na de crisis en dat Nicaragua een positieve stap zal maken in de acceptatie van leden van de LGBT-gemeenschap en het herstel van hun rechten.

Bronnen gebruikt voor dit artikel

<https://www.medicaldaily.com/what-difference-between-transsexual-and-transgender-facebooks-new-version-its-complicated-271389>
https://www.susans.org/wiki/LGBT_rights_in_Nicaragua <http://redtransdenicaragua.blogspot.com/2008/04/las-trans-en-nicaragua.html>
<http://www.equaldex.com/region/nicaragua>
<https://www.dailymotion.com/video/x1ykit>
<https://www.elnuevodiario.com.ni/opinion/374698-ser-trans-nicaragua/>
<http://diariometro.com.ni/nacionales/182111-orgullo-lgbti-managua-nicaragua-marcha/>
<https://edition.cnn.com/2017/02/26/americas/lgbt-rights-in-the-americas/index.html>
<https://nos.nl/op3/artikel/2137145-lgbt-kennen-we-nu-wel-maar-wat-is-lgbtqiap.html>
<https://amperanders.nl/watis/lgbtqi/>
<https://ilga.org/ilga-launches-state-sponsored-homophobia-2019>
<https://www.oneworld.nl/harlot/de-toekomst-is-queer/>
 Interviews en gesprekken met leden van Modiversex en LGBT-organisaties in Managua
 Voor de informatie over de LGBT-gemeenschap in de huidige crisis hebben we gebruik gemaakt van een rapport dat we van een organisatie in Nicaragua ontvingen. Gezien de gevoeligheid van dit rapport, wordt de specifieke naam hier niet genoemd. <<

Dichtershoek - Homo-erotische verzen van Héctor Avellán

In de eigentijdse Nederlandse poëzie zijn de namen van grote, bekende dichters die openlijk homo-seksueel waren of zijn, op de vingers van één hand te tellen: Boutens, Büch, Komrij, Reve en Warren, maar in Nicaragua, dat toch als land van dichters bekend staat, is dat nog heel wat moeilijker.

Dichter Héctor Avellán

Dichtbundel Poesía/Poëzie

Door: Hub Hermans

Naar de redenen daarvoor hoeft niet geraden te worden, maar toch is er één die zich openlijk als homoseksuele dichter presenteert. Het gaat om Héctor Avellán (Managua, 1973). Als homoseksueel en dichter timmert hij behoorlijk aan de weg, schrijft openlijk homo-erotische verzen, maar laat zich niet in de hoek duwen van 'homo-dichters': hij wil gewoon dichter zijn, niet meer en niet minder. Avellán studeerde bedrijfskunde in Managua, maar heeft nooit in die richting gewerkt, wel als onderwijzer en als docent 'creative writing'. Ook was hij tussen 2007 en 2012 Directeur Literatuur van het Nicaraguaanse Instituut voor Cultuur van de Sandinistische regering. Hij publiceerde in diverse kranten en tijdschriften en stelde bloemlezingen samen van jonge Nicaraguaanse poëzie.

Tot nu toe publiceerde hij drie dichtbundels: *Las ciruelas que guardé en la hielera. Poesía 1994-1996* (De pruimen die ik opborg in de ijskast); een bundel die verscheen bij de uitgeverij UNAN León in 2002; *La Mala Uva. Poesía 1996-2002* (De Kwade Druif) een bundel uit 2003, die verscheen bij El Centro Nicaragüense de Escritores in 2003, en tenslotte een soort verzamelbundel *Más dulce que el amor. El libro del Rey David* (Zoeter dan de liefde. Het boek van Koning David) Hivos 2013. De titels geven al een hint voor de symbolische lading en een mogelijke (homo-) erotische duiding van de poëzie. En bij lezing van de gedichten zelf wordt dat duidelijker en duidelijker.

In de eerste titel (*De pruimen die ik opborg in de ijskast*) ligt de symboliek er duimendik bovenop. Pruimen staan in de oosterse culturen symbool voor jeugd, schoonheid en liefde, maar

bovenal, en als 'vrucht' van deze drie, voor het kortstondig geluk. Dat kortstondig geluk wordt, door de uiterlijke vorm van de vrucht, vaak gekoppeld aan het vrouwelijke geslachtsdeel. Maar, zoals we straks zullen zien, Avellán koppelt de traditionele man-vrouw-symboliek op verrassende wijze aan de homo-erotiek. In deze bundel komen veel van die opgeborgene vruchten uit de (ijs-)kast. Hierbij moet overigens aangetekend worden dat de symboliek van de (ijs-)kast in de Nederlandse vertaling plastischer, maar vooral ook minder expliciet is dan in het Spaanse origineel. Een gelukkig toeval voor de Nederlandse lezer dus, want het woord 'hielera' zal voor de Spaanse lezer niet direct de connotatie van 'kast' hebben.

De titel van de tweede bundel is moeilijk te vertalen, want *De Kwade Druif* (letterlijk staat er 'De slechte druif') drukt weliswaar de bedoelde vrucht uit, maar geeft niet de strekking weer van de Spaanse uitdrukking 'tener mala uva' of 'estar de mala uva', wat 'kwaad in de zin hebben', 'slecht gehumeurd zijn' betekent. Hiermee wordt een tegenstelling gesuggereerd tussen het genot van het eten van een druif, en de afwezigheid van genot.

De derde bundel (*Zoeter dan de liefde. Het boek van Koning David*) refereert opnieuw aan de heerlijke smaak van 'verboden vruchten'. Het gebruik van dichtelijke beelden dient bij Avellán om die 'verboden vruchten' (de lust) zichtbaar en bespreekbaar te maken, en dus niet alleen om de afstand die de lust schept tussen mens en werkelijkheid te overbruggen, maar ook om het erotische domein uit te breiden van de traditionele heteroseksualiteit naar de homoseksuele liefde.

Sterker nog, via het tweede deel van de titel (Koning David) en ook via een aantal Bijbelse verwijzingen in gedichten geeft hij aan dat alle oprechte liefde, en dus ook oprechte homoseksuele liefde, als vrucht van christelijke (naasten)liefde beschouwd dient te worden. Stamde Jezus niet in rechte lijn af van Koning David? In het gedicht 'Todas las oscuridades de la luz' (Tussen alle donkerheden van het licht) legt Avellán op poëtische wijze uit wat hij hier bedoelt: 'Tussen het oog en het object/ is er licht,/ dat licht is liefde/ en God is licht'. Met andere woorden, tussen alles wat we zien en wat we aanraken is er de goddelijke liefde. Niet voor niets is dit gedicht opgedragen aan de grote Nicaraguaanse priesterdichter Ernesto Cardenal (!). In een van de weinige artikelen die op internet te vinden zijn over Héctor Avellán wordt verder ingegaan op dit onderwerp. Zie <http://revistadelenguayliteratura.com/el-homoerotismo-en-la-poesia-de-hector-avellan/>

De bundel *De pruimen die ik opborg in de ijskast* wordt voorafgegaan door de beginverzen van een gedicht van William Carlos Williams uit 1934, met de titel 'Even dit'. En die eerste verzen luiden: 'Ik heb/ de pruimen/ uit de koelkast/ opgegeten.' Deze regels vormen het begin van een leuke en bekende ready made, die als volgt verder gaat: 'die je/ vast had/ willen bewaren/ voor het ontbijt// Het spijt me/ ze waren heerlijk/ zo zoet/ en zo koud.' (Vertaling: Huub Beurskens). Avellán gebruikt de beginverzen van dit gedicht als een soort motto, maar zoals we hebben gezien, hebben pruimen bij Avellán een diepere betekenis. Het gaat bij hem ook om 'verboden vruchten', die hij dus niet op had mogen eten, maar die wel heerlijk 'zoet' en 'koud' zijn; twee uitersten die tegelijkertijd zeer op elkaar betrokken zijn. Dat is een procedé dat in de poëzie van Avellán vaak beproefd wordt. Net als de pruimen in dit gedicht dus niet alleen maar pruimen zijn, gaat een ander gedicht over boksen niet alleen maar over boksen. Ik bedoel het gedicht met de vreemde titel *Pechopeludo versus Pechuépaloma*. Tot mijn verbazing zag ik dit gedichtje in een uiterst fraai vormgegeven (hoe mooi kan eenvoud zijn) Nederlandstalig (!) bundeltje gedichten van Héctor Avellán, met de al even eenvoudige titel *Poesía/Poëzie*. Het boekje is uitgegeven door de Stedenband Tilburg-Matagalpa in 2006, en vertaald door Jan-Pieter Schaper.

Haarborsten stapt de ring in.

Haaropdeborst wankelt.

Haaropdeborst krabbelt overeind en - mensen, kijk nou toch!

hij geeft de referee een hoekstoot op zijn lever, de referee valt,

en komt niet meer overeind.

In dit gevecht gaat het tussen *Pechopeludo versus Pechuépaloma* oftewel *Haaropdeborst versus Haarborsten*. De naam van de eerste bokser is letterlijk vertaald, en die van de tweede wat vrijer, want eigenlijk staat er in dit fantasiewoord iets als 'was borst van duif'; hier inventief vertaald als 'Haarborsten' waardoor een spel gespeeld wordt met de dubbele betekenis van 'haar'. Je kunt het gedicht dus letterlijk lezen als een gevecht op leven en

dood tussen een mannelijke en een vrouwelijke bokser, maar bij Avellán is het altijd wat minder eenvoudig en minder eenduidig dan het lijkt. Via de tegenstelling man-vrouw en 'peludo' (harig, mannelijk) versus 'paloma' (vredesduif, vrouwelijk) zou je het ook kunnen zien als een gevecht tussen een mannelijke man en een vrouwelijke man (gemengd boksen is niet zo in zwang). En dan niet alleen in de ring, maar ook op een meer erotisch niveau, in bed dus. Niet voor niets wordt de climax van het liefdesspel vaak 'de kleine dood' genoemd. En niet voor niets slaat *Haaropdeborst* de referee neer, want de scheidsrechter, als de persoon die op de regels van het spel past (en hier symbool staat voor de traditionele maatschappelijke orde), staat de burgerlijke moraal een vrije erotiek voor homo's vaak in de weg. Ondanks alles moeten homoseksuelen nog steeds vechten om de regels en wetten die hen verbieden hun 'spel' te spelen, te slechten, zeker in landen als Nicaragua. Avellán schreef naar aanleiding van de situatie van homoseksuelen in Nicaragua niet voor niets een kritisch manifest (2007): <https://www.elnuevodiario.com.ni/opinion/2586-triunfnadie-principio-lucha/>

Visión del enemigo, mientras duerme

El pelo que has dejado en nuestro lecho
en los distintos lugares donde nos hemos amado,
como dos caballeros que acuden a un duelo,
se hizo nido en mi garganta,
soga alrededor de mi cuello.
Trozos de su piel se esconden
entre los pliegues de nuestra sábana,
bajo mis uñas,
entre mis dientes.
Veo tu cuerpo desnudo y traicionado,
me pregunto:
¿Dónde podría hundir el cuchillo antes de que despiertes?
¿En qué parte la muerte te resultará más certera?
¿Dónde sino en mi pecho?

Op LGTB-gebied is er in Nicaragua, en niet alleen daar, nog een lange weg te gaan naar totale vrijheid en gelijkheid. Daar zal nog veel strijd voor nodig zijn. In het gedicht *Visión del enemigo, mientras duerme* lijkt Avellán het gevecht dat in het vorige gedicht aangegaan werd, verder voort te zetten. En opnieuw lijkt hij hier de liefde te koppelen aan de beide tegenpolen leven en dood. Om de hier verder te gebruiken begrippen als liefde, dood, erotiek en seksualiteit wat duidelijker te benoemen kunnen we te rade gaan bij de Mexicaanse dichter en Nobelprijswinnaar Octavio Paz. In zijn essaybundel *De dubbele vlam. Over liefde en erotiek* (Meulenhoff 1994) legt hij allereerst het begrip 'dubbele vlam' uit. Volgens hem doet de seksualiteit, vanuit een soort geslachtsdrift, allereerst de rode vlam van de erotiek oplaaien, die op zijn beurt de blauwe vlam van de liefde aanwakkert. De liefde is het sterkst, want verenigt in zich de seksualiteit en de erotiek. Maar de erotiek is zeker niet te onderschatten, want is de grillige dienaar van het leven en van de dood, elkaars eeuwige tegenpolen.

De erotiek is aldus tegelijkertijd onderdrukking én vrijheid, sublimatie én verderf. (bladz. 10-18). En later voegt Paz daar nog aan toe dat seksualiteit nauw verbonden is met sterven; genot en dood, Eros en Thanatos. Het is immers de dubbele vlam die de dood kan overwinnen. (bladz. 159). Welnu, in dit gedicht worden al die tegengestelde krachten zichtbaar. Het staat niet in de door Jan-Pieter Schaper vertaalde bundel, dus heb ik zelf maar een vertaling gemaakt:

Visioen van de vriend, terwijl hij slaapt

- 1 Het haar dat je achterliet in ons bed,
- 2 op de plaatsen waar we elkaar lief hebben gehad,
- 3 als twee ridders die elkaar daagden voor een duel,
- 4 heeft zich genesteld in mijn keel
- 5 en werd een strop om mijn nek.
- 6 Stukjes van je huid liggen verborgen
- 7 tussen de vouwen van ons laken,
- 8 onder mijn nagels,
- 9 tussen mijn tanden.
- 10 Ik zie je naakte en verraden lichaam
- 11 en vraag me af:
- 12 Waar steek ik het mes voor je ontwaakt?
- 13 Op welke plek zal de dood het zekerst zijn?
- 14 Waar anders dan in mijn borst?

Bij eerste lezing van het gedicht krijg je de indruk dat een geliefde zijn ex-partner neer wil steken. En dat is ook zo, maar er is meer. Het gaat, naar mijn mening, namelijk opnieuw om 'de kleine dood' en de grote liefde. Meteen al in de eerste regel wordt die dood aangeduid door het woord 'lecho' te gebruiken in plaats van het meer gebruikelijke 'cama'. Beide woorden betekenen 'bed' maar 'lecho' heeft een bredere betekenis, en ook de connotatie van doodsbed. Dat wordt nog versterkt door de tegenstelling tussen het achtergelaten 'haar' (regel 1) op het 'laken' (regel 7) van dat bed; oftewel (naar je mag veronderstellen) de kleur zwart versus wit: leven versus dood dus. En opnieuw komt ook het thema van het gevecht naar voren; een heftig liefdesgevecht, eindigend met fellatio (regels 4-5). In de tweede strofe van het gedicht worden de intieme overblijfselen van dat 'gevecht' met zekere tederheid benoemd: 'huid', 'nagels', 'tanden' (regels 6, 8, 9). De geliefden hebben elkaar verslonden en zijn als het ware met elkaar vergroeid geraakt. In regel 9 kijkt de lyrische ik een beetje loom naar het naakte lichaam van zijn slapende geliefde, en vraagt zich af hoe in hem door te dringen, hoe hem te 'bezitten'. Daartoe gebruikt hij een mes. Het mes (regel 12) als symbool voor de penis, dringt symbolisch in hem door, want maakt hem één met de dood (de 'slapende' geliefde). De kleine dood als benaming voor de slaap, valt hier samen met de kleine dood als benaming voor het orgasme. En in die kortstondige dood zijn de beide geliefden voor eeuwig verenigd. Dat wordt duidelijk in de wat raadselachtig lijkende slotregels 12-14. Hier krijgt de dubbele vlam gestalte, want de rode vlam van de erotiek ('het mes') valt volledig samen met de blauwe vlam van de liefde, die zich nestelt

in zijn hart ('mijn borst'), en zo de volledige overgave aan de ander, de opoffering zelfs, symboliseert.

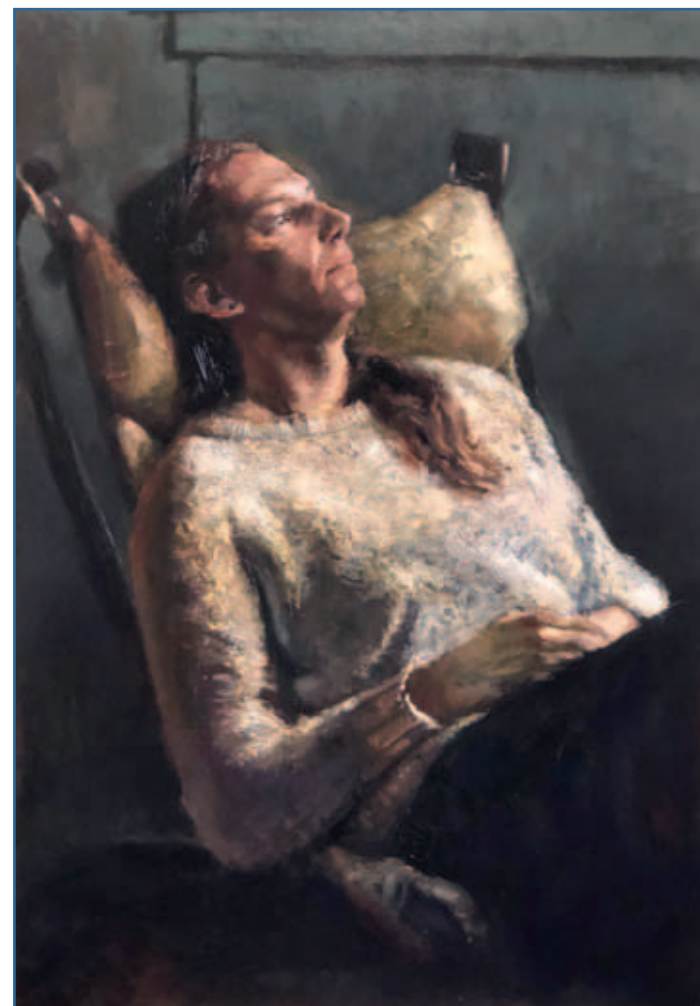
Behoorlijk veel explicieter dan in bovenstaande gedichten is Avelán gelukkig wel in het lange gedicht *Postume liefdesverklaring aan Kurt Cobain*, dat in de door Jan-Pieter Schaper vertaalde bundel staat. Ik citeer twee strofen uit dat gedicht:

Ik had je gelukkig kunnen maken,
aan je hand
door de straten van Washington lopen,
zonder het 'hé homo's'
te horen van rondhangende kerels.
Maar jij zat in een andere wereld
en ik zag je
zoals Humphrey Bogart
Ingrid Bergman zag
wegvliegen in dat vliegtuig.

De lyrische ik in dit gedicht, die we voor het gemak maar even met Héctor zullen associëren, is hevig aangedaan door de zelfmoord van de door hem aanbeden rockster Kurt Cobain (1994), zonder dat deze zijn aan hem gerichte brief had kunnen beantwoorden. En zonder op het aanbod van zijn liefde in te hebben kunnen gaan, vergelijkbaar met de manier waarop Bogart en Bergman van elkaar afscheid namen in de beroemde film *Casablanca* (1942): twee geliefden die elkaar niet bereiken. Het pistool waarmee Cobain zelfmoord pleegde is, evenals de brief, een soort leidmotief. Het gedicht eindigt met de regels: 'De brief waarin ik je vroeg:/ Heb je ooit de mond van een pistool gekust?' Met dit einde, dat een soort anticlimax is, plaatst de dichter op verrassende wijze het thema van de dood tegenover dat van het leven. Sterker nog, hij verbindt beide tegenpolen door ze te koppelen aan heftige erotiek: 'de mond van een pistool'. Of Cobain zelf homoseksuele verlangens koesterde doet hier niet ter zake, wat belangrijker is, is dat hij zich duidelijk uitsprak tegen seksisme en tegen homofobie. Wellicht is dat ook de reden dat de ik-figuur graag aan zijn hand door de straten van Washington had gelopen, zonder het *hé homo's* te (moeten) horen van rondhangende kerels.

Héctor Avellán is een van de eerste Nicaraguaanse dichters die openlijk voor zijn homoseksualiteit uitkomt, ook in zijn poëzie, en verrijkt op deze wijze de toch al zo vruchtbare Nicaraguaanse poëzie met een stem die nog weinig gehoord was. <<

Expositie Nicaranima/Nicaranimus

Eén van de portretten van Bas uit de reeks uit Anima/Animus.

Waarom staan sommige mensen op de achterste benen als de HEMA besluit geen kledinglabels meer te gebruiken met daarop 'jongen' of 'meisje'? Waarom maken we ons druk over gender-neutrale toiletten, terwijl we thuis ook allemaal naar dezelfde wc gaan? In Nicaragua, waar we als Stedenband actief zijn, speelt 'machismo' een grote rol en vinden er femicides plaats: vrouwen worden vermoord simpelweg omdat ze vrouw zijn. Homoseksuelen manifesteren zich vaak heel vrouwelijk: zo lijkt het voor de overgrote meerderheid makkelijker te accepteren. Tegelijkertijd lijkt transgenderschap binnen de LGBT-gemeenschap relatief veel voor te komen. Veel dingen in ons leven koppelen we aan gender en man/vrouw rollen of gedragingen. Maar verlies je je identiteit als je niet in een hokje wilt passen of levert je dat als mens juist veel op? Kortom: welke rol speelt gender in ons leven en onze maatschappij? En hoe ga je om met de verwarring die gender-onderwerpen soms oproepen?

In de expositie *Nicaranima/Nicaranimus* willen we juist die verwarring laten voelen, zodat je aan het denken wordt gezet over jouw kijk op gender en seksuele diversiteit. De expositie toont de prachtige transgenderportrettenreeks *Anima/Animus* van schilder

Portret van Nanoah die zich als non-binaire trans identificeert.

Bas Nijenhuis, foto's uit het leven van de LGBT-gemeenschap in Nicaragua, en snapshots van het werk van de LGBT-belangenorganisatie Modiversex in San Carlos, Nicaragua. Als geweldige bonus zijn er ook portretten te zien uit de indrukwekkende fototentoonstelling *Preferred Pronouns* van Koen Suidgeest, over transgenderschap in Nederland, Vietnam en Honduras. De expositie wordt geopend op maandag 27 mei 2019 om 20.00 uur met een paneldiscussie. We nodigen je graag uit in gesprek te gaan met Bas Nijenhuis (schilder van de portretten), Veerle Ros (één van de modellen) en Koen Suidgeest (filmer/fotograaf). Onze portefeuillehouder Mensenrechten Fetzen de Groot, zal de discussie in goede, of juist verwarrende, banen leiden. De expositie is onderdeel van de lustrumviering van de Universiteit Groningen 'All Inclusive' en wordt mede mogelijk gemaakt door de Gemeente Groningen.

Opening expositie | Datum: maandag 27 mei | Tijd: 20.00 uur
Locatie: USVA, Munnekeholm 10, Groningen

De expositie is daarna nog te zien in de USVA op werkdagen tot en met vrijdag 5 juli 2019.

Mooie uitkomsten tijdens Europees Overleg

Van 5 t/m 7 april was Groningen gastheer voor het Europees Overleg van zustersteden en -organisaties van San Carlos. Delegaties uit Nürnberg, Erlangen, Witten, Linz en Spaans Baskenland reisden af naar Groningen om met de Stedenband en Groninger partners (UMCG, Waterschap Noorderzijlvest en GGD) te praten over de situatie in Nicaragua en de projecten en activiteiten van alle aanwezigen. Ook onze contactpersoon uit San Carlos, Ineke de Groot, was op onze uitnodiging naar Groningen gekomen. Behalve de crisis in ons zusterland, stond het onderzoeken van de mogelijkheden van meer samenwerking tussen de Europese partners centraal.

De Europese delegaties op de trappen van het Academieggebouw.

Ontvangst op het Stadhuis

Op vrijdag kwamen alle delegaties, zij het soms met (behoorlijke) vertraging wegens problemen onderweg, aan in Groningen. Op het Stadhuis werden alle aanwezigen welkom geheten door wethouder Roeland van der Schaaf, die ons niet alleen succes wenste tijdens de beraadslagingen, maar ook aandacht besteedde aan de crisis in Nicaragua en de gevolgen die dat heeft voor de positie en rol van de partnerorganisaties in Europa. Tot slot wees hij op de mogelijkheid om, indien nodig, Nicaraguaanse mensenrechtenactivisten die in gevaar zijn tijdelijk naar Groningen te halen binnen het project Shelter City (<https://sheltercity.nl/>).

Vrijdagavond stond in het teken van bijpraten, voortuitblikken naar de vergaderdagen, en informeel overleg over projecten en activiteiten. De sfeer was uitstekend en voor een deel van de Groningse bestuursleden was de avond de eerste kennismaking met de Europese partners.

Zaterdag begon met een plenair gedeelte: Ineke de Groot vertelde over haar ervaringen in Nicaragua tijdens de crisis, die in april 2018 in het land uitbrak en nog steeds voortduurt, gevolgd door de ervaringen en acties van de Europese partners in het afgelopen jaar. Ondanks alle moeilijkheden hebben de meeste organisaties

besloten samen te blijven werken met de maatschappelijke partners in San Carlos, zolang zij dat daar verantwoord vinden. Later op de dag werkten we in werkgroepen: steden die een bepaalde interesse hadden in een thema en ook mogelijkheden zagen voor samenwerking tussen de Europese partners, konden bij een workshop aansluiten. De volgende onderwerpen zijn daarbij aan bod gekomen:

- Het sportproject van Groningen
- Water en sanitatie op het platteland
- Verbeterde houtoventjes uit het Duitse klimaatproject
- Stages en uitwisselingen
- LGBT
- Huiselijk Geweld
- Gezondheidszorg
- Beurzen voor studenten van de Universidad Paolo Freire

Hoewel er nog wat huiswerk ligt voor de diverse steden, zijn er al toezeggingen gedaan voor samenwerking in de toekomst. Zo waren alle partners enthousiast over ons sportproject, en heeft Groningen toegezegd de mogelijkheden te onderzoeken om bij te dragen aan de houtoventjes en de beurzen voor de studenten

van de UPF. Voor Huiselijk Geweld lijken er ook mogelijkheden voor samenwerking tussen Groningen, Erlangen en Nürnberg. Erlangen en Groningen werkten als samen op het gebied van LGBT en zullen dat ook in de toekomst blijven doen. Ook op het gebied van gezondheidszorg zien we, via ons coschappentraject met het UMCG, raakvlakken. Die kunnen echter pas geconcretiseerd worden als het weer veilig is om studenten naar Nicaragua uit te zenden. We sloten de dag af in Salmagundi's, een restaurant in Groningen die vluchtelingen de kans biedt werkervaring op te doen, waardoor ze een grotere kans op een reguliere baan hebben. De delegatieleden waren onder de indruk van het werk dat hier gedaan wordt en genoten van de heerlijke maaltijd!

Zondag sloten we het Europees Overleg af met een video over het drinkwaterproject dat met steun van Euskal Fundazioa (Baskenland), Linz, Nürnberg, Erlangen, de Duitse Ambassade en Groningen werd gerealiseerd en geïmplementeerd vorig jaar november. Een mooi voorbeeld van de impact die de Europese samenwerking kan hebben op een gemeenschap. Het was een mooie en passende afsluiting van een uiterst vruchtbaar overleg!

We danken iedereen die een bijdrage heeft geleverd aan dit succesvolle weekend! Graag noemen we nog speciaal onze tolken Desirée Coenders en Susan Dulfer, die deze dagen voor onze niet-Spaanssprekenden begrijpelijk hebben gemaakt. <<

De eerste overlegdag

LAND VAN KOKANJE BUBBELS

**Restaurant & Champagnebar
In hartje Groningen**

**Zowel voor gezellig dineren met zijn tweetjes tot afstudeer & promotieborrels, feestjes & recepties
Maar ook voor de nieuwste cocktails, de lekkerste Bubbels en de beste burgers van de stad**

Oude Boteringestraat 9/Stalstraat 2 te Groningen

050-3180622

www.landvankokanje.nl

www.bubbelsz.nl

Op dinsdag 26 maart organiseerden we onze zevende pubquiz. In totaal 14 teams, sommige ouwe getrouwen en sommige knispermnieuw, streden om de eer en de fantastische Stedenbandtas. Al vrij snel tekende de winnaar zich af en dat veranderde gedurende de avond uiteindelijk niet meer. Team 'Made it ma! Top of the world.' van teamcaptain Bob van der Borg ging er met de prijzen vandoor.

De avond leverde een prachtig bedrag van € 277,20 op aan entreegelden. Die worden ingezet voor onze expositie Nicaragua/Nicaranimus (zie elders in dit nummer).

Op dinsdag 5 november is er weer een nieuwe kans om te vlammen. Iedereen die een team heeft van maximaal 5 personen kan meedoen! Inschrijven gaat via sancarlos@ groningen.nl <<

Deze ¡Enlace! is, tot onze grote spijt, de laatste klus van Caro voor Stedenband Groningen - San Carlos. Caro Helder heeft haar eenmanszaak als grafisch vormgever uitgeschreven en is op zoek naar een nieuwe uitdaging. Dat vinden we ontzettend jammer! Maar we hopen natuurlijk ook dat ze iets vindt waar ze de komende jaren met plezier haar tanden in kan zetten.

Caro nam in 2011 het ontwerpwerk voor de Stedenband over van Maaïke de Laat, die onze huisstijl heeft ontworpen. Hoewel Caro trouw bleef aan het ontwerp, gaf ze ook haar eigen draai en invulling aan onze uitgaven en dat hebben we altijd gewaardeerd. Jaarverslagen, de ¡Enlace!, onze Stedenband-informatie-flyer, flyers voor Cineragua, én, niet te vergeten, onze nieuwe website... ze waren allemaal van de hand van Caro.

We willen haar op deze plek ontzettend bedanken voor haar werk, maar vooral ook voor haar enthousiasme over en betrokkenheid bij ons werk! Het was fijn samenwerken! Bedankt Caro voor alles en veel succes met je nieuwe plannen! <<

